

مجموعه آثار ابن خلدون

هر شهر عربی ابتدا سیاه اون بشده نشر اولوز

جلد ۵ - جزو ۵۰ [فی ۱۵ ذی الحجه سنه ۱۳۰۳] نسخہ سی ۳ فروش

نیزه

قضای مہرم صاندی ده اوگندن فرار
ایتدی ، عادتاً بویله دنیا قوریلالی
اوزرینه انسان آیانی باصمامش بر قیا
یارچه سنک دلیکنه ، دشیکنه
صاقلاندی ! او قدر سیش که جانی
قورنارمق ایچون مزار خاطرینه
گلمسه بر آلتنه گیرمکه ، ییلدیرمدن ،
شهابدن قورقسه کوک یوزینه چیقغه
چالیشه حق !

آه هم فرار ایتدی ، هم ده بی
برابر سورکله دی . نه یاپیم ؟ پدرمدر ،
پادشاهمدر . ایکی جهتله اطاعتنه
مجبورم ! یوقسه غوغایه باشلادی
زمان حکم بنده اولیدی الله بیلور
شمدی حدوددن قاچ ساعت گری
دوشدکه آنک ایکسی قدر ایلری
بولنوردق .

نیزه

آه خاطرکده مملکت ضبط
ایتمکدن بشقه برشی یوق ! کاشکی
شو چادرک یاریسی قدر برگبسه ده

اوف ! بن سنی هیچ بو
حالدہ گورمامشدم . لقردی سویلرکن
آغز گدن آتش صاچیورسک ،
گوککشدہ زبانیلری اوطوریور !
جنگیزک هجومنده سنک نه
دخلک ، نه صنعک وار ؟

جلال

بنم ذره قدر دخلم ، صنعم
اولایدی جنگیزی الی باغلی اوکمه
کتیرسہلرآنی بر اقیر ، ینہ کندیمی
تلف ایدردم . هپسنہ پدرم ، سبب
اولدی . هپسنہ اوسبب اولدی ده
ینہ پدرم ، ینہ پادشاهم ! والدہسی
یتیم یاشنده برقادین ایکن ایلانده
محافظلق ایدیور ، کندی قرق بش
یاشنده پادشاه ایکن آدی چیقش بر
حیدود باشی یی صاحب ظهور ،
وحشت بیابانلرینک الک قوقش
چرکاپلری آره سنده پیدا اوله بر
برنجی جانوری گوکدن اینش بر

غذابی روحک شمدیکی چکدیگی
اذادن اھون اولوردی .

بولنسمہ قدہ سنک فکرک بوقدر
کنیش . بنم گوکلم بوقدر طار اولسمہ !..

مجلس

جلال

۳

اولیکلر - قطب الدین - صکرہ محمد
خوارزمشاہ

قطب اندین

افندمزگرمکدن دونمش بو طرفہ
کلیبور .

جلال

کلسون . ختنی یورکلی ارکک !
شاهین یورطه سندن چیقہ چایلاق !
اوبنی وظیفہ مہ ، دینہ ، وطنہ ، ملکہ
خدمتدن منع ایدییور . بن دہ غالباً
گندیمی آکا اطاعتدن منع ایتکہ
مجبور اولہ جفم .

(محمد خوارزمشاہ کبرر)

محمد خوارزمشاہ

بنہ نہ اولیورسکڑ ؟ بریکڑک
ایکی گوزندن یاغمورلر ، بریکڑک
چہرہ سندن ییلدی رملر صاچیلیبور .

جلال

تعب می ایدیورسکڑ ؟ سایہ کردہ

کاشکی ! کاشکی ! جناب حقک
شوقوجہ عالملری ایچندہ یالکڑ سنک
اوطار دیدیگک گوکلمک مالک اولمغہ
قائلم . لکن نہ یاپہ یم ؟ کلبہ دہ
طوغمدم بشیکیمی بیله اجد ادمک
آیاغی آلتندہ قیرلمش بر قاج سلطنت
تختک بارچہ لرندن یامشلر . بزم حقندن
نائل اولدیغمز عنایتک ، خلقندن
گوردیکمز اطاعتک بدلی بویله
گونلردہ حق ایچون ، خلق ایچون
فدای جان ایتکدی . بزیاسہ بر جانلی
بت ، حاشا جناب حقک قدرتنہ غالب
کلہ ییلیرمش کبی الله قورقوسنی بر طرفہ
براقشز . جنگیز قورقوسیلہ کندیمزی
دیری دیری شو مزارہ گومیورزده
جهنم قبولرینک یوزیمزہ آچلمسنی
بکلیورز .

آغلہ ! آغلہ جلالک گر چکدن
مرحمته لایقدر . کاشکی الله بنی
دنیاہ گوندر جگنہ خلق ایتدیگی
آندہ جهنمہ آتیدی بلکه اورا نک

دو کیلان قانلرک، یانان مملکتلرک
بدلیدر .

محمد

سن بورایه گلدک کله لی بگا ایما یله .
کنایه ایله اعتراض ایدر طور رسک .
شمیدی به قدر حق سزیره تعریضه
اوغر امق هر بد بختک شانندن
اولدیفنی دوشنورددم ده سکوت ایدردم .
هر کس نه سويلرسه سويلسون !
عندمده زمانه خلقنک فکری ،
سوزی حقارت نظریه باقمه بیله
دگمز . فقط سن اولدجه انسانک .
حقمده یا کلمش فکر لرده بولندیغکی
گوگل ایستیور . سويله بقایم بگا
بولدیغک قصور ندر ؟

جلال

(سبحان الله) بنی بی ادبک
مجبور ایده جکسکیز . کند ی ایله
یادینغی طاشه طاپنیر بر آلی جانور
بتون موحدرلی یرک دینه کچیرمک ،
توحیدی بتون بتون یر یوزندن
قالدیر مق ایستیور . جامعلرمزه آت
چکیورلر . اجدادمزلک قبرستانه
دوککدکلی شراب جرعه لری
شهیدلرمزلک قانلی کفنه قدر بولاشدی .

عالمک الک بیوک بادشاهی ، اسلامیتک ،
انسانیتک الک قوی ملتجاسی . هر بری
وقتیه اسفندیار کبی ، اردشیر کبی ،
غزنور کبی ، سنجر کبی بر باد شاهه جهانگیر
دیدر مش یدی سکر ملکک صاحبی
اولان ذات گوک یوزنی لوح محفوظ ،
منجملری هاتق غیب قیاس ایتمش ؛
قانی عراقک شرابندن ، فکری وزارت
صورتنده سلطنت هوا سندن عبارت
اولان عماد الملکدن بشقه بر مستشار
بوله مامش . آنلرک تسویلاتیه عدم
عالمک وجود شکله ممثل بر پارچه سی
دنلمک لایق اولان شو کوشه به
چکلمش ! (اویله برکوشه که شیطان
ایتدکلرینه اوانسه ده کندینی بشرلرک ،
ملککلرک نظرندن صاقلایه حق بر بر
آراسه ینه بلکه بوراسی خاطرینه
کلمزدی) صکرده ده قصورینی
بندن صور بیور .

محمد

هله منجم لقر دیسنه اینسانغی
گوکده بر سیاره گورنجه حاشا یرک
تکریسی ظن ایدن جنگیزه براق !
بن دائما المده یا قلیچ یا کتاب طوتارق
بیودم . فوقزده اله بدن بشقه دنیایه

حکمی نافذ بر قوت موجود اولمده -
یعنی هم علمله، هم اتجربه ایله بیلیرم.
معصیتک عموریه غزاسیده، ابوتمامک
تبریک نامه سی ده تفصیلاتیله، تمامیه
مخاطرمده در .

جلال

اوله ایسه

محمد

بیتیریمده آندن صکره سویله!
بورابه گلشمه عماد الملکک هذیانلرینی
رأیکه ترجیح معناستیمی ویریورسک؟
سن اولادمک بیوگیسک، ولی
عهدمسک شخصگی بومزیتلره لایق
گوردمده برزمان یانمدن آیرمدم .
عماد الملکی ایسه بر بشقه اوغلمک
خدمتکارلغندن بیوک برایشده قوللا-
نمغه لایق گورمامشدم . یا شمدی به
قدر هیچ برایشده سنک سوزگله
حرکت ایتدیگمی بیلوب طوررکن
آنک رأینه تابع اولدیمغه فصل احتمال
ویره بیلدک ؟

قطب الدین

افندم پادشاهم ! اوله ایسه
نیچون بزی بورالره کتیردیگزر ؟
اولومدن می قورقدیگزر ؟

نیره

(قطب الدینه)

صوص ! سنک پادشاه حضورنده
سوزه قارشمق نه حد گذر .

محمد

(نیره به)

براق سو یاسون ! پدرینک
ذهنده صاقلادینی قصورلر چوجفک
وجدانه عکس ایدیورده لساندن
دوکیلور . جلال ! سن بگا نه حق
ایله قورققلق اسناد ایده بیلیرسک ؟

جلال

غوغادن قاچانلره نه درلو وصف
بولهلم ؟

محمد

خراسانی غوریلردن قورتار دیغم
وقت شاد پاحک خندقه ابتدا آت
سورن ، برجنه ابتدا بایراق دیکن
بن دکلمیدم ؟ یاشک قطب الدیندن
زیاده ایدی البته خاطرگده در .
خراسانک ایکنجی سفرینی اونوتدگمی ؟
غوغانی یالکزر بن ایتدم . هیچ بریکز
بن ایلری واردقجه آتمک دیزیکتنه صار .
یلوبده وجودمی مخاطرده قورتار .
مغه چاشمقدن بشقه برشی یامغه وقت

طـولوسى انسانك ھلاكنه سبب
اولديڭز !!!

محمد

شوسولديڭى معناسىز لقرديلار
باق ! سن مگر بنى عادتا ديوانه قياس
ايدرمـشـسـكـكـه منجملره آلدانداغمه ،
عمادالمكه قايلداغمه ، بوزولمش
اردودن قاچداغمه ذاهب اوليورسك !
ئيليورسككە « اوزرىمزه كلان تانار
الرندهكى قىرباجلىرى آتسە لرقلعه لرمنك
خندقلرىنى طـولـديـر » [۱] بزمه
حرب ايدن طليعەسى طوبى الى
بيك كىشى ايكن غوغاده دوكلاتان
قانلردن آتلىرىمىز دىزلىنە قدر چاموره
باتمشىدى .

جلال

كاشكى آتلىرىمىزله برابر بىتون
بىتون يرك دىنە كچىك ! ...

محمد

الدىن نه كلور ! جناب حق بر
چوق كشورلر ك خرابى ، برچوق
انسانلر ك ھلاكنى اراده ايتمش ، زلزله
[۱] محمد خوارزمشاهك عينا كندى
سوزى اولدينى روشنة الصفا
مندرجدز .

بولەمدىڭز ، اجدادمنك ك بىوگى
خرجگذار ايدن قرە خطايى برصد .
مەدە اوستە يىلدىرم دوشمە كلبە كى
برە كچىردم ؛ آوازە سىندن دنيا
تترەدى . او غلبەنك تاثيرى حالا
سەنك بىلە چەرگە كورنىدور !
فيروز كوه كى ، غزىن كى مكافى
قاف طاغى ، خلقى اژدرھا قىاس
اولغش يرلر ضبط ايتدم . اوفخك
شەرقى حالا جنگىرك بىلە لسانندە
طولاشيدور ! ملەكە عراقدە قزاندىم
محاربەنك غىتى دگلميدىر ؟ ھانگى
برىنى صايەم !

جلال

حيادن دىلڭز طولاشماز سە
ھېسنى صايڭز . يگرىمى ايكى سەنە
قلىچ قوللانمش ، قرق الى محاربە
قزانمش ، بر قاج كره مغلويتسك
حالىنى تجربە ايتمش بر جھانگىر
ايكن ملككزى ، وطنكزى ، ناموس
سكزى ، دىنگزى آتش ايچندە ، جنوار
آغزندە ، دشمن آياغى آلتىندە ،
شیطان التە بر اقدىڭز دە بر بوزولمش
اردودن فرار ايتدىڭز ، يارى دنيا

کبی ، طاعون گبی برده جنگیز
یراتش! اوقضای مبرمک الی اولکی
صدمه سینه بز تصادف ایتدک

جلال

یار بی! سن تحمل احسان ایت
شمدی جنون کتیره جگم . یا حال
بویله ایدی ده سزک عبادالله نه
قصدیگز واردی که تاتاره حرب
آجدیگز؟

محمد

عبادالله به بنم دکل بغدادده کی
خاشک قصدی وار . بن جنگیزک
اوزرینه سفر آچدم . مغول طرفدن
غائر خانه گلان تاجرلرده ، جنگیزک
سکره دن گوندردیگی ایلیجیلرده علی-
العموم جاسوس ایدیلر . آنک ایچون
اعدام ایتدیردم . اعدام ایتدیرمه
ایدم جنگیز بشقه برهانه بولورینه
اوزریمزه گلیردی . ناصر کندینی بر
یوزنده اللهک گرچکدن سایه سی ، حتی
مثال مشخصی حکمنده گوسترمک ،
نیساده نه قدر مسلمان وار ایسه
گندینه طاقدیرمق استیور ، انسانیتی
گندی سفاهته خدمت ایده جک

قوللر بولغق ایچون یرادلش ، اسلا-
میتی کندی عظمتنه عالمی سجده
ایتدیرمک ایچون تنزیل اولغش صانیورد
بز کندینه رعایتی عبادت درجه سینه
کوتوره مدک . یالکیز بنم شخصمدن
انتقام آلق ایچون محمود یلواچی
واسطه ایتدی . جنگیز گبی برغضب
الهی بی خلق اوزرینه مسلط ایلدی!
آغلادگی!

جلال

فبحان الله! جنگیزی اوزریمزه
ناصر تحریک ایتمگله اوگندن قاجلق
نه دن لازم گلسون! دولتز ناصرک
اغانه سیله می بقا بولیوردی . شمدی
شورادن چیقالم . شبهه یوق که یینه
بیر اغمزک آتته بستون دنیایی ضبطه
کفایت ایده جک قدر عسکر طوپلایه
بیلیز .

محمد

براردولق عسکر طوپلایه مایز
یا! ... ولوسنک ظنک طوغری
اولسون! طوپلایه جق یادگارلر
دردت یوز بیسک کشیسی الی بیسک
تاتاره مقابله ایده میان عسکر دگلمی؟
برکره دوشونسک آتری عسکر مرز ،

گورمش گبی حیرتلر، دهشتلر ایچنده
قالورلر .

ناصر دشمن، اسلام پادشاهلری
حسود، اولاد واقربا حریص، امرا
خائن، عسکر غافل، خلق عاجز !
جنگیز گبی یوز بیك كشیك، یگر می
اوتوز اردویه مالک بر بلایه یالکز
سنگله می مقابله ایدیم ؟

جلال

واهمه ذهنکزه استیلا ایتش !
نه طرفه باقسه کز گوز یگز، مصیبت،
خیانت کورینور ! جنگیزه غلبه
ممکن دکل ایسه قارشیسنده قدر کزله،
شانکزه اولمکده می ممکن اوله ماز ؟
شاهانه بر مزار بومذلت طوبراقلردن
بیك قات عالی دگامیدر ؟

محمد

نصل شاهانه مزار ! ... حربه
چیقایمده بی خائسلر تاناره تسلیم
ایتسسونلر اوله می ؟ بوباش یگر می
ایکی سنه در دنیا نك الك بیوك تاج
سلطنتی طاشیور . بوندن صگره
جنگیزه بنك طاشی اوله ماز .
کندی گوزینك یاشی، جگرینك

امرا مز مطرود، مرتدیلور، ناصری
یروزینسه ایتش بر معبود حکمنده
طوتمدیغز ایچون کندی بنده لرمزك
نظرلرنده بیله جنگیز گبی بر معلوندن
بتر گورنگه باشلاق : دها کچن کون
امرا مزك یاریسی اردومزدن فرار
ایتدیلر . دشمن یازاغنه صغندیلر .
رئیسلریده بدرالدین ایدی . بدرالدین که
وجودینی پارچه پارچه ایتسملر ایچنده
بزم نعمتزدن بشقه برشی بولغاذا ! ...
کوبك اتمگنی یدیکی آدمه خیانت
ایمز بونلر ایتدیلر ! خنزیر آلتسده
اوطوردینی آغاجه دیش اورمز .
بونلر وطنلرینك اوزرینسه قلیچله
گدیلر . قالانلرده یازه قوردی
حکمنده در . اوستنده بولسندقلری
وجودك بر اوافاق پارچه سنی ضبط
ایدوبده آنکله کچنمکه چالیشیرلر .
هیچ برینك ذهننده، قلمبنده استقلال
دعواسندن بشقه برشی بوله مازسك .
یمین ایده بیلیرم که قارداشلرک بیله
دها بن صاغ ایکن میراثی آرهلرنده
تقسیم ایتسملردر، شمعی بورادن
چیقش اولسهم مزاردن گلعه آدم

قانیله بو غلمه لایق اولان ناصری
خاله گوله گوله سرورندن هلاک
ایتمک المدن کلمز .

جلال

دولتازی وجود کزله ذلیل ایدن
قادر مطلقه قهار و منتقم استلرینه
یمین ایدرم که باشکزی جنگیره
بینک طاشی ایتمک ناحق یره دوکیلان
بو قدر یوز بیك مؤمن قانک و بالنی
بو کلنمکدن ، حالک ناصره گولج اولق ،
محشر طولوسی طولار ، یتیم آغلا .
تمقدن بیك قات خیر ایدر . محاربه
میداننده بوله جفکز مزارک شاهانه
اولیه جنی خاطر کزه گایور . جنگیرک
النه دوشه بیله جککزی دوشونیور .
سکز . حتی اوله بر مصیبت ظهور
ایدرسه تا بغدادده کی ناصرک خنده .
لرینی استهزلرینی نظر کزده تجسم
ایتدیر یورسکزده وجود کز شوا یگرنج
توزلر . طور اقلر اینجده بر مزار بیله
بوله ماز ، اللهک ید قدرتی بورالرده
یتشیر آدمی ناصر دکل قیامتیه قدر
شرقهده ، غربده ظهور ایده جک
عرفانک هپسینه رذیل ایدر بورالری
هیچمی ذهن کزدن کچمیور ؟

محمد

سن بوی ادبلگه نه وقت
آشدک ؟

جلال

سزک پدرلگی ترک
ایتدیگکز گوندنبری

محمد

نصل ؟

جلال

هیج عباد اللهی دشمن قلیجنه ،
عزرائیل پنجه سنه تسلیم ایدوبده
دشمن حدودندن برقاج آیلق یول
ایجری قاچان ؟ هیج
اوچر ، دردر یاشنده کی اوغللرینی
قیرلرینی تاتار جانورلرینک الک اول
پنجه صاله جنی یرلرده بر اقوبده
جانی سلامته چیقارمق ایچون اجلک
بیله گوزینه کوچ تصادف ایدر .
براطیه صاقلانان ذاته پدرمی
دینور ؟

کسمه یه گورینه جک یوزیکز
قالمدی . آلتی بیك سنه در اللهک
بوکنیش ملکنه نه قدر انسان گلدیسه
ذلیل اولمقده جمله سنه تقوق
ایتدیگکز !!!

حقیقتلر قدر طوغریدر . دیکله من
ایسه کز بن یالکر کیده جگم بوندن
سکره امریکزه اطاعت ایتیه جگم .
اما پدرمه عاصی اولورمشم آخرتده
اللهک عدالتی نهی اقتضا ایدرسه
راضییم . دنیاده قیامته قدر ماعون
اولنی اختیار ایدم .

محمد

(نیرید)

قزم ! نچون اوقدر حیران
حیران باقیورسک ؟ ایشه سویلدیگم
اقردیلاک بردیلی ده کوزیکک اوکنده
طوریور : سوزلرینه باقجه بنم ایچون
جان فدا ایده جک دکلمی ؟ حالا
سلطنت هوسنی فدا ایده میوز ! بن
بر بلا حالنده ، بر مغلویت ایچندیم
یا ! صاغ ایکن اولمش حالنه گلمدمی ؟
کیده جک ، میراثی آرایه جق ،
آلمق ایچون اقرباسنک هریرینی
بر صورتله اتلاف ایتمه چالیشه جق ! ..

جلال

بنی !

محمد

مقصدی حاصل اولورسه نه اعلا!

بن بو اطاعتدن ، بوسفالتدن ، بو
ناموسزلقدن ، بونا مردلکدن بیرارم .
اللهده شاهد مدرکه بیرارم . نهدن اطاء
عکراوزریمه فرض اولسون . پدرمه
کز سز اولادیکزک وحتی عندکزده
اولادکزدن عزیز اولمق لازم گلان
عباداللهک هانگی حقنه رعایت ایتد .
یکزکه بن ده سزه اقتدا ایدیمده
پدر حق دوشونیم ؟ شمعی بورادن
قالقارسکز ، طوغری دشمنک مقابله .
سنه کیدرز ، برنجی عسکرکز اولورم ،
بردقیقه یانکز دن آیرلم . بریمز
او بورسحق بریمز یتاغک یاننده
اوطوریوز . اما خیانت کوررمشز .
مغلوب اولورمشز ، بریمزه صاریلیرز ،
سز بنم آرقدمی صوارسکز ، بن سزک
ایاغکری اوپرم . قلیچمزه طیبانهرق
شهید اولورز ، نه دنیاده اسارت قور .
قوسی قالیر ، نه آخرتده سفالت .

محمد

نه شاعرانه بر خیال !

جلال

خیال دگل سزه حقیقت سو-
یلیورم . سوزم لوح محفوظده یازیلان

اولہ مازسہ، یا «قراقرم» دہ «تویان»
 یاخود بغداددہ «شحنہ» اولہ جق،
 ینہ جہان یا جنگیزک یاخود ناصرک
 حکمی آئندہ ازیلہ جک! بر طاق
 بیقیلہ جق یرلر دہا وار. جلال دہ
 انسان قانندن سیلار پیدا ایدوب
 اورلری خراب ایدہ جک نہ ضرری
 واریامش!... خاق عنندنہ مطعون
 اولہ جق ینہ بن دگلمی یم!...

جلال

اللہ سزی نہ قدر چیرکین یورکلی
 یر ایش: کیسہ یہ ذرہ قدر امداد
 ایتیمورسکز، ہم امداد ایتک استیا۔
 نلری مطلق برکڑہ گوز دیکمشدر
 ظن ایدیورسکز! باری وجودی
 اولسہ!... جگیز اناسندن طوغدی
 طوغدی برکرہ گولامش دیورلر.
 لقردیورکزی ایشسہ بلکہ بایانجہ قدر
 گولردی.

محمد

حقک وار! دنیادہ کسہ نک
 باشہ گلامش بر مصیبت ایچندیم:
 حاملہ اوغلم گولیورده دشتم نیچون
 گولسون.

جلال

سز مطلق بنی کدرلہ، حدتہ
 هلاک ایتک ایتیمورسکز. جلالی
 سزک حالکڑہ گولہ جک اونصل سوز؟
 گوگلکڑدہ ذرہ قدر انصاف قالمیدی؟

مجلس

۴

اولکیر - قطب الدین

نیرہ

(قطب الدینہ)

ایکی دقیقہ دہ بر چادرہ نہ کیر
 طوررسک؟

قطب الدین

شمدی قارشودن بری گلدی.
 مطلق افندمزک خاکپایسہ یوز
 سورہ جگم دیور. سویایہ جگی
 حوادث وار ایش! امیراورخان
 گوندردیدہ آنک ایچون گلدیم...
 طارلدیکز می؟

محمد

(قطب الدینہ)

گل ایکی گوزم: بن صاغ ایکن
 سکا طارلمق کسہ نک حدی دگلدر
 هایدی سویلہ دہ کان کیم ایسہ
 بوزایہ کتیرسونلر.

(مابعدی صکرہ)